

Звіт Дирекції Фонду щодо процедури та результатів обрання експертів УКФ

2025

УКФ

УКРАЇНСЬКИЙ
КУЛЬТУРНИЙ
ФОНД

Формування експертних рад

З метою спрощення щорічної процедури та створення найсприятливіших умов для залучення кваліфікованих фахівців для оцінювання культурно-мистецьких проєктів рішенням Наглядової ради Фонду було схвалено обрання експертів експертних рад Фонду строком на два роки.

Таким чином, кількісний та персональний склад експертних рад, затверджений рішенням Дирекції Фонду від 08.12.2023 № 43-1, був уповноважений на здійснення експертного оцінювання впродовж грантових сезонів 2024-2025 рр. з можливістю дострокового припинення повноважень експерта відповідно до рішення Комісії з добору та організації роботи експертів експертних рад Фонду про обмеження кількісного складу експертів експертних рад на основі Звіту щодо процедури та результатів обрання експертів до експертних рад Українського культурного фонду за попередній рік.

Остаточний склад експертних рад для оцінювання проєктів грантового сезону на 2025 рік затверджений рішенням Дирекції Фонду від 10.07.2024 №23-10 та налічував 196 експертів.

Експертні ради сформовані за сімома секторами культури та мистецтв:

■ візуальне мистецтво;	■ культурна спадщина;
■ аудіальне мистецтво;	■ літературна справа;
■ аудіовізуальне мистецтво;	■ культурні та креативні індустрії (кроссекторальні проєкти).
■ перформативне та сценічне мистецтво;	

Інформація про експертів Фонду

Персональний склад експертів експертних рад за секторами культури та мистецтв доступний за посиланням: <https://ucf.in.ua/experts>.

Кількісний склад експертних рад за секторами культури та мистецтв:

- візуальне мистецтво - 15
- аудіальне мистецтво - 26
- аудіовізуальне мистецтво - 40
- перформативне та сценічне мистецтво - 26
- культурна спадщина - 39
- літературна справа - 22
- культурні та креативні індустрії (кроссекторальні проєкти) - 28

Гендерний розподіл:

- жінки - 61%
- чоловіки - 39%

Розподіл за віком:

- 20+ - 61%
- 30+ - 29%
- 40+ - 36%
- 50+ - 22%
- 60+ - 11%

Освіта:

- спеціаліст, магістр - 59%
- доктор філософії, доктор мистецтв, кандидат наук - 32%
- доктор наук - 40%

Досвід експертного оцінювання (роки):

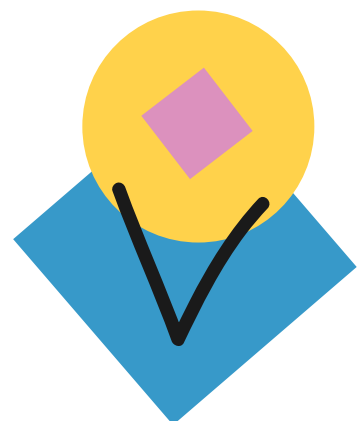
- експерти, які здійснюють оцінювання вперше - 24%
- 1 рік - 22%
- 2 роки - 19%
- 3 роки - 22%
- 4 роки - 11%
- 5 років - 18%
- 6 років - 5%
- 7 років - 3%

Розподіл по місцезнаходженню:

■ Україна - **93%** ■ За кордоном - **7%**

Розподіл за регіонами (кількість експертів):

■ Автономна республіка Крим --	0	■ Миколаївська область ---	2
■ Вінницька область -----	2	■ Одеська область -----	4
■ Волинська область -----	2	■ Полтавська область -----	1
■ Дніпропетровська область ----	6	■ Рівненська область -----	6
■ Донецька область -----	0	■ Сумська область -----	1
■ Житомирська область -----	2	■ Тернопільська область ---	2
■ Закарпатська область -----	1	■ Харківська область -----	4
■ Запорізька область -----	1	■ Херсонська область -----	0
■ Івано-Франківська область ----	4	■ Хмельницька область ----	7
■ Київська область -----	31	■ Черкаська область -----	3
■ Київ -----	75	■ Чернівецька область -----	1
■ Кіровоградська область -----	0	■ Чернігівська область ----	4
■ Луганська область -----	0	■ За кордоном -----	13
■ Львівська область -----	24		

Таймлайн експертного оцінювання за програмами

14.01.2025 - 05.02.2025 - експертне оцінювання конкурсної програми «Стипендії»

24.02.2025 - 15.04.2025 - експертне оцінювання конкурсної програми «Культурна спадщина»

28.02.2025 - 07.04.2025 - експертне оцінювання конкурсної програми «Стійкість суспільства через культуру»

25.02.2025 - 16.04.2025 - експертне оцінювання ЛОТу 1. «Створення культурного продукту/контенту» конкурсної програми «Культура під час війни»

04.03.2025 - 15.04.2025 - експертне оцінювання конкурсної програми «Культура. Регіони»

17.04.2025 - 09.05.2025 - експертне оцінювання ЛОТу 2. «Англомовна адаптація аудіовізуального продукту» конкурсної програми «Культура під час війни»

03.06.2025 - 25.06.2025 - експертне оцінювання ЛОТу 3. «Культурний Штурм» конкурсної програми «Культура під час війни»

18.06.2025 - 07.07.2025 - експертне оцінювання ЛОТу 1. «Запоріжжя: культурний форпост» конкурсної програми «Партнерство задля розвитку»

14.07.2025 - 04.08.2025 - експертне оцінювання ЛОТу 2. «Згуртованість через культуру» конкурсної програми «Партнерство задля розвитку»

Інформація про програми

Експерти 2025 року здійснювали експертне оцінювання конкурсних програм: «Стипендії», «Культурна спадщина», «Стійкість суспільства через культуру», «Культура під час війни», «Культура. Регіони» та «Партнерство задля розвитку».

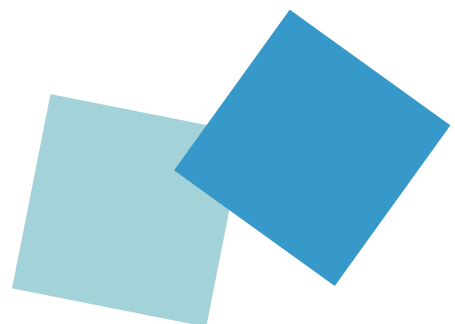
Кількісний склад експертних рад за конкурсними програмами:

- «Стипендії» - **66**
- «Культурна спадщина» - **35**
- «Стійкість суспільства через культуру» - **68**
- «Культура під час війни»: ЛОТ 1.
«Створення культурного продукту/контенту» - **98**
- «Культура. Регіони» - **88**
- «Культура під час війни»: ЛОТ 2. «Англомовна
адаптація аудіовізуального продукту» - **11**
- «Культура під час війни»: ЛОТ 3. «Культурний Штурм» - **38**
- «Партнерство задля розвитку» - **57**

Всього на етап експертного відбору надійшло:

- «Стипендії» - **150** стипендіальних проєктів
- «Культурна спадщина» - **70** проєктів
- «Стійкість суспільства через культуру» - **133** проєкти
- «Культура під час війни»: ЛОТ 1.
«Створення культурного продукту/контенту» - **215** проєктів
- «Культура. Регіони» - **114** проєктів
- «Культура під час війни»: ЛОТ 2. «Англомовна адаптація аудіовізуального продукту» - **12** проєктів
- «Культура під час війни»: ЛОТ 3. «Культурний Штурм» - **29** проєктів
- «Партнерство задля розвитку» - **64** проєкти

Загалом у 2025 році експерти експертних рад Фонду здійснили культурно-мистецьку експертизу **787** аплікаційних пакетів.

Інформація про експертів, які не здійснювали оцінювання

Експертні ради Фонду впродовж 2025 року працювали з урахуванням вимог Порядку повідомлення про конфлікт інтересів, що виник під час проведення конкурсного відбору та фінансування проєктів Українським культурним фондом, затвердженого рішенням Наглядової ради Фонду від 21.09.2023 №17 (далі – Порядок).

З метою забезпечення проведення Фондом неупередженого та об'єктивного конкурсного відбору культурно-мистецьких проєктів та на виконання Порядку під час експертного оцінювання були зафіксовані 3 випадки відсторонення експертів від оцінювання конкурсних програм УКФ рішеннями Дирекції Фонду. Також експертним відділом було отримано 100 повідомлень про конфлікт інтересів.

Окрім того, у 17 випадках експерти відмовилися брати участь в експертному оцінюванні з інших особистих причин. Фондом було розглянуто звернення експертів та відповідними рішеннями було призупинене їхнє оцінювання.

Комунікація експертних рад: вебінари, бесіди-рефлексії, зустрічі

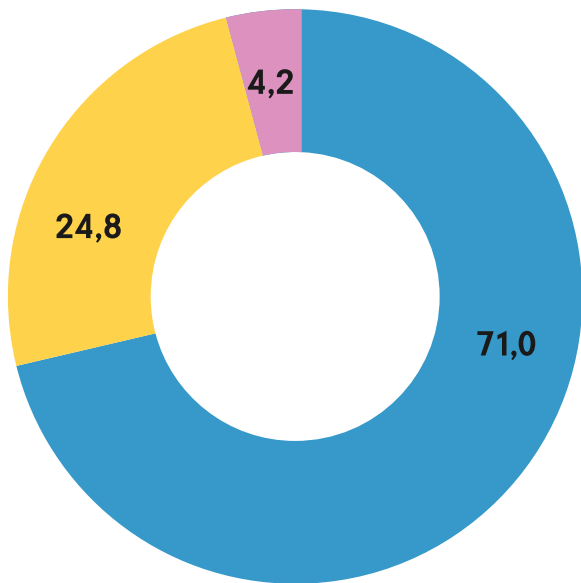
Установча зустріч

Традиційно сезон експертного оцінювання розпочався із загальної установчої зустрічі експертних рад грантового сезону 2025 року. Оскільки даний сезон був другим для експертів 2024-2025 рр., установча зустріч була спрямована на повторення експертами базових відомостей та засад роботи Фонду, нагадування основних положень з нормативно-правових документів, що регулюють роботу експертних рад, та технічних аспектів роботи у Системі управління проектами.

Навчальні вебінари

Початок оцінювання кожної конкурсної програми обов'язково супроводжувався навчальним вебінаром для експертів, які були затверджені для оцінювання програми. Учасники мали можливість послухати корисні настанови щодо процесу експертного оцінювання від співробітників експертного відділу, роз'яснення проєктних менеджерів програми і фахівців відділу фінансового аудиту проєктів та поставити власні запитання під час сесії запитання-відповіді. Відповідно до таймлайну проведення конкурсних програм грантового сезону 2025 року експертним відділом було організовано та проведено сім навчальних вебінарів наступних програм та ЛОТів: «Стипендії», «Культурна спадщина», «Стійкість суспільства через культуру», «Культура під час війни», «Культура. Регіони», «Культура під час війни»: ЛОТ 3. «Культурний штурм», «Партнерство задля розвитку».

Наскільки ви в цілому задоволені вебінарами для експертів?,%

2025

- Повністю задоволений(-а)
- Скоріше задоволений(-а)
- В чомусь задоволений(-а), в чомусь незадоволений(-а)

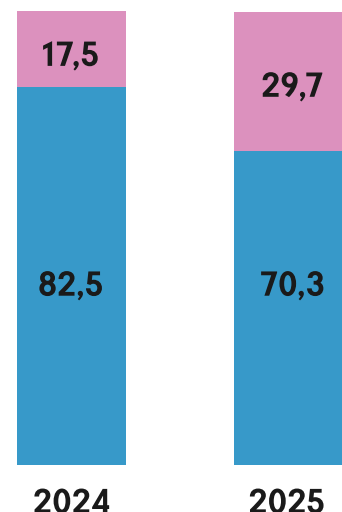
Бесіди-рефлексії

У грантовому сезоні 2025 року Фонд продовжив започатковану у 2024 році практику проведення бесід-рефлексій з експертами після завершення оцінювання грантових програм. Для команди Фонду було важливим виокремити особливості та пріоритети оцінювання конкурсних програм, настрої експертного середовища та проаналізувати тенденції оцінювання окремих програм.

За даними опитування експертного середовища 70,3 % опитаних зазначили про свою присутність на зустрічах.

Чи були Ви присутні на бесідах-рефлексіях після оцінювання конкурсних програм?

■ Так ■ Ні

На бесідах-рефлексіях експерти та працівники Фонду порушували для обговорення як загальні питання, так і виклики, що характерні для окремих конкурсних програм, зокрема:

нечітке визначення заявником основного продукту проєкту

«Не вистачає чіткого визначення основного продукту проєкту. Потрібно, щоб в заявці заявник сформулював чітко, що є основним продуктом його проєкту»

«Бракувало пункту, де заявник чіткіше пише про суть проєкту, чого в кінцевому результаті він хоче досягти і зреалізувати. В мене були такі проєкти, де я по кошторису краще розуміла про що йдеться, аніж в описовій частині заявки»

низький рівень знань з проєктного менеджменту у заявників, що стосується проєктних ризиків та довгострокових результатів проєкту

«Я бачу проблему в тому, що стосується ризиків. Бо дуже багато хто їх або не в повні усвідомлює, або не в повні розуміє того, що стосується війни...»

«І загалом моє спостереження - заявник на сьогодні дуже погано розуміє і усвідомлює свої довгострокові результати. Заявник на момент подачі заявки володіє лише тільки короткостроковими результатами і то не завжди дуже вдалим, не завжди дуже добре проілюстрованими конкретними цифрами, індикаторами, а з довгостроковою перспективою тут дуже важко»

погане ознайомлення заявників з методичними матеріалами Фонду

«Заявники практично не знайомляться з цими матеріалами. Дуже дивно і шкода, тому що це безкоштовна можливість підвищити рівень знань з проєктного менеджменту»

тенденція до завищення винагород для керівників та менеджерів проєктів

“Я спостерігала ідею того, що керівник проєкту оплачується по вищій рамці оплати праці, а ключовий виконавець важливих моментів проєкту оплачується за нижчим тарифом. Це несправедливо”

“Що мене дуже вражало у цьогорічних заявках - це не дуже чесний розподіл винагороди, тобто коли директор собі ставить (якщо взяти всю винагороду всім членам команди) 70 %, а 30 % – це решта працівників”

низький рівень знань з проєктного менеджменту у заявників, що стосується проєктних ризиків та довгострокових результатів проєкту

«Я бачу проблему в тому, що стосується ризиків. Бо дуже багато хто їх або не в повні усвідомлює, або не в повні розуміє того, що стосується війни...»

«І загалом моє спостереження - заявник на сьогодні дуже погано розуміє і усвідомлює свої довгострокові результати. Заявник на момент подачі заявки володіє лише тільки короткостроковими результатами і то не завжди дуже вдалим, не завжди дуже добре проілюстрованими конкретними цифрами, індикаторами, а з довгостроковою перспективою тут дуже важко»

погане ознайомлення заявників з методичними матеріалами Фонду

«Заявники практично не знайомляться з цими матеріалами. Дуже дивно і шкода, тому що це безкоштовна можливість підвищити рівень знань з проєктного менеджменту»

в регіональних заявках спостерігається помітно менша тенденція до завищування оплат праці членів команди або цін на товари і послуги

«Я отримала велике задоволення, оскільки в кожній заявці відчувається тепло, любов до своєї громади, до регіону, де проживають, до культури, до культурної спадщини. І що я помітила, що якраз заявники програми «Культура. Регіони» набагато скромніші щодо оплати праці чи винагороди членам команди проєкту»

заявники зазначають надмірно об'ємні, але малоконкретні тексти у розділах, присвячених актуальності проєкту та професійному досвіду членів команди

«Обмеженість в тексті дозволить заявнику структурувати свої думки і вказати чітко, конкретно те, чому він [проєкт] є актуальним для його цільової аудиторії і взагалі для культурного простору тієї території, яка зазначається в проєкті або загалом всієї України»

«В актуальності заявники писали, як виглядатиме майбутній культурний продукт. І тому було так багато тексту, який справді було важко читати. Ти починаєш читати спочатку, поки дійшов до кінця, де ж та актуальність?»

«В кожному полі члена команди проєкту є необхідність прописати досвід цього члена команди. І там вказано, що 800 знаків має бути мінімум. І багато хто з заявників користується цим і пишуть туди все, що завгодно. Тобто я дізнаюсь про цього члена команди все. Чи одружений, чи неодружений, чи скільки в нього дітей і так далі і тому подібне. Тобто будь-що, лише не те, що стосується проєкту і що стосується кваліфікації»

«Дуже багато дається описової частини. Заявник часом не розуміє, які патетичні фрази використовує»

заявники не користуються можливістю надавати додаткові матеріали для більш чіткої візуалізації або деталізації ідеї проєкту

«Для аудіовізуального сектору є обов'язковим надавати синопсис, режисерський сценарій, режисерські бачення для того, щоб було зрозуміло, що хоче заявник створити, який аудіовізуальний продукт. Дуже часто доводилося просто по крупинках збирати інформацію з усієї заявки, щоб зрозуміти, а що ж зрештою має бути створене в результаті реалізації цього проєкту»
«Дехто з заявників робить портфолію і тоді це дуже зручно. Ти оцінюєш і бачиш, що досвід є, він підкріплений. Підкріплений не просто словами»

некоректне або неточне використання заявниками термінології зі сфери культурної спадщини

«Заявники, які потім підуть в засоби масової інформації, в соціальні мережі, подекуди презентують неправильне розуміння основних понять культурної галузі. Маю на увазі терміни «матеріально-культурна спадщина», «нематеріально-культурна спадщина», «елемент», «об'єкт». Тому що геть зовсім йдуть в розріз основних вимог і конвенцій у цій галузі»

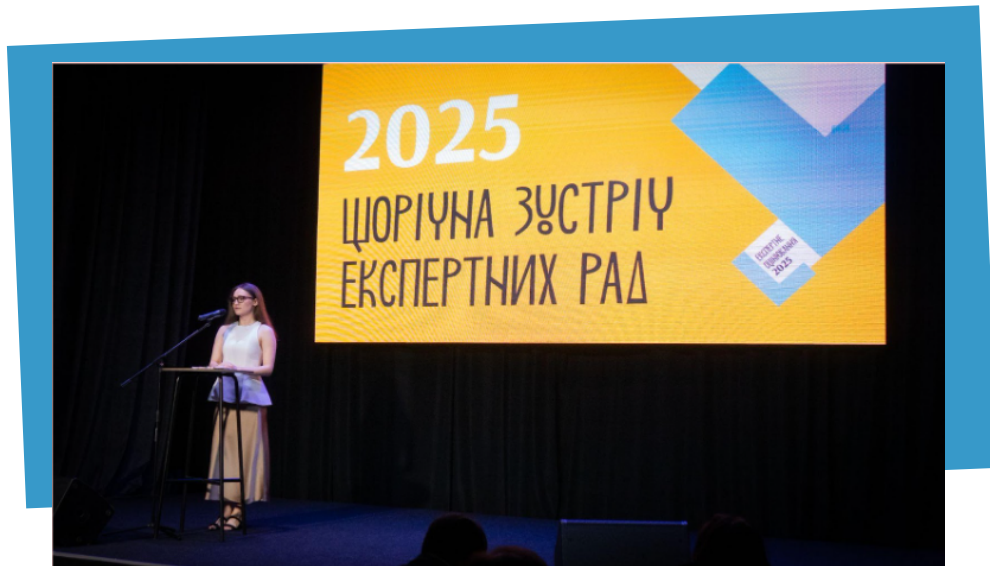
мотиви участі у конкурсних програмах, зумовлені зовнішнім впливом

«Мені здалося, що людям просто дали вказівку взяти участь. Вони її почали брати, але не розуміють, що їм потрібно зробити»

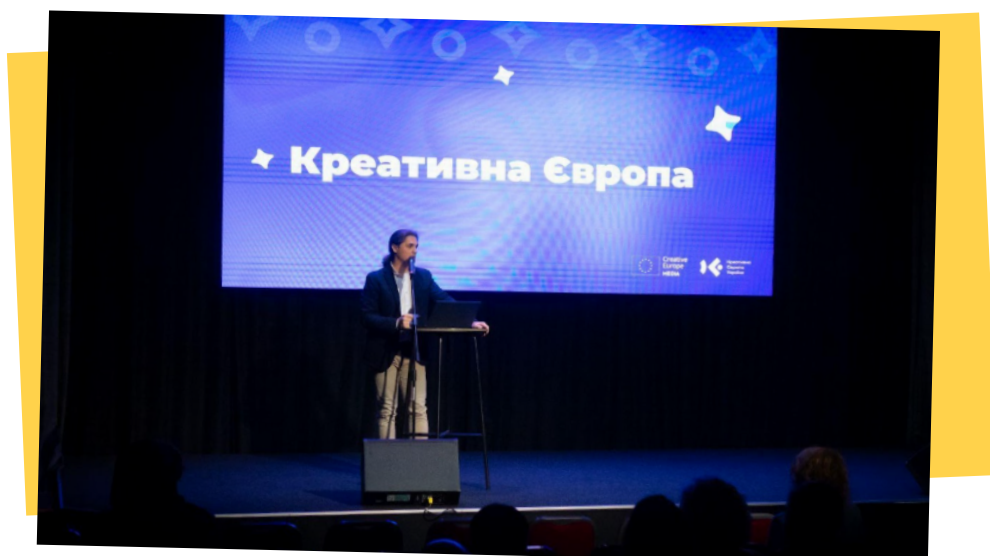
Окремі висновки були присвячені оцінюванню стипендіальних проєктів. Експерти відзначили, що значну частину поданих матеріалів складають проєкти від заявників, які вже отримували стипендії у попередніх грантових сезонах. Така ситуація свідчить, що програма й надалі зберігає інтерес серед постійних учасників, але водночас відкриває можливості для активнішого залучення нових заявників. У цьому контексті було запропоновано розглянути запровадження певних обмежень для тих, хто вже отримував стипендію, аби надати більше шансів новим учасникам. Також відзначено, що частина заявок є формою культурно-мистецьких проєктів, які раніше реалізовувалися в інших форматах і були адаптовані під стипендіальну програму, що може впливати на сприйняття їхньої новизни та унікальності.

Підсумкова зустріч

Символічним завершенням сезону експертного оцінювання є проведення щорічної підсумкової зустрічі експертних рад. Захід відбувся за підтримки відділу діяльності бюро програми ЄС «Креативна Європа» в Україні та був присвячений темі «Експертне оцінювання 2025: підсумки грантового сезону». Подію відвідали 32 експерти.

До учасників зустрічі з вітальним словом звернулася Виконавча директорка Українського культурного фонду Анастасія Образцова. Наступним став виступ начальника відділу діяльності бюро програми ЄС «Креативна Європа» в Україні Миколи Ульянова, який розповів про можливості, які надає програма для українського експертного середовища.

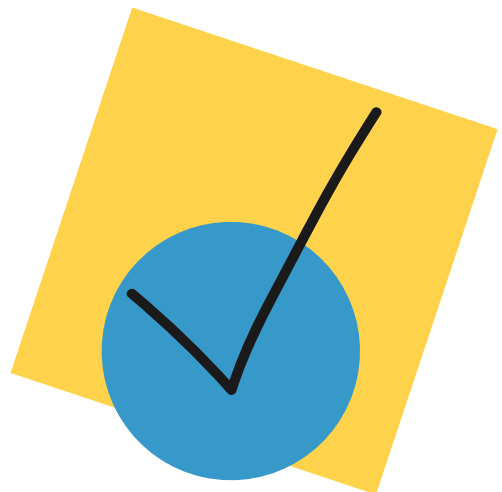
Про результати грантового сезону 2025 року доповів заступник Виконавчого директора з проектної роботи Дмитро Решетченко.

Підбила підсумки роботи експертних рад Фонду цього річного грантового сезону начальниця експертного відділу Ганна Переїденко. Протягом п'ятигодинної зустрічі до уваги експертів були представлені аналітичні дані поточного грантового сезону, результати опитувань експертного середовища та анонс конкурсу з добору експертів на грантові сезони 2026-2027 рр.

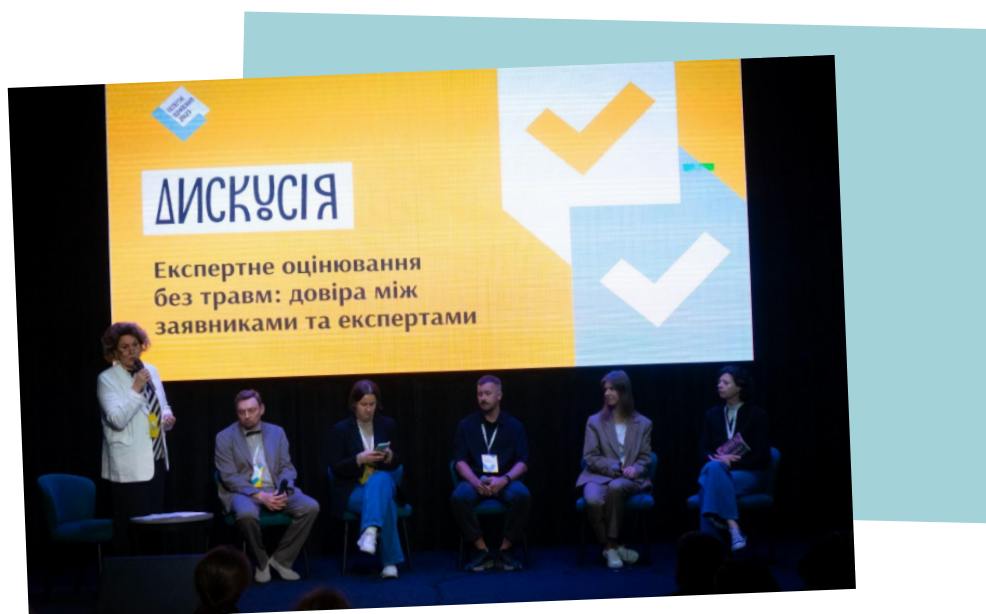
Також цього року вперше відбулася публічна дискусія «Експертне оцінювання без травм: довіра між заявниками та експертами», в рамках якої зібралися експерти Українського культурного фонду і заявники, чий проєкт отримав як схвальні, так і несхвальні оцінки. Відкритий формат дозволив обговорити не лише процедурні моменти, а подивитися на процес оцінювання з різних перспектив. А під час сесії питання-відповіді експерти мали можливість поставити питання гостям події та представникам УКФ.

Підсумки першої панельної дискусії «Експертне оцінювання без травм: довіра між заявниками та експертами»

У межах щорічної підсумкової зустрічі експертів Українського культурного фонду також відбулася панельна дискусія “Експертне оцінювання без травм: довіра між заявниками та експертами”, під час якої експертне середовище та запрошені спікери обговорили ключові проблеми та виклики, пов’язані з процедурою оцінювання заявок у межах грантових програм УКФ.

Учасниками дискусії стали генеральна директорка Мистецького Арсеналу Олеся Островська-Люта, менеджерка проєктів аудіовізуального мистецтва, заявниця УКФ у 2025 році Олена Охріменко, менеджер культурно-освітніх проєктів, експерт УКФ Євген Гомонюк, режисер і мистецтвознавець, експерт УКФ Станіслав Литвинов та виконавча директорка Українського ветеранського фонду Каріна Дорошенко. Модерувала розмову голова Наглядової ради УКФ Наталія Кривда.

Дискусія була структурована навколо ключових питань

1 Як зменшити суб'єктивність оцінювання?

Учасниками обговорення було відзначено, що повне уникнення суб'єктивності неможливе, оскільки експерт завжди оцінює крізь призму власного досвіду, знань і цінностей. Водночас, саме колегіальність (наявність кількох експертів) частково нівелює цей ефект.

Леся Островська-Люта у своєму виступі підкреслила, що суб'єктивність не є вадю, якщо вона є фаховою, аргументованою та рефлексивною.

Станіслав Литвинов у свою чергу акцентує увагу не стільки на технічних аспектах зменшення суб'єктивності, скільки на етичній стороні ролі експерта. Його головна думка полягає у тому, що експерт повинен оцінювати проекти з повагою до зусиль заявника і формувати зворотний зв'язок так, щоб він був професійним і зрозумілим.

Він зізнається, що написати позитивний коментар складніше, бо треба аргументувати сильні сторони, а не лише «вказати на проблеми»:

«Позитивний коментар написати набагато важче, ніж коли заявка недосконала [...] треба самому собі обґрунтувати, чому вона така хороша».

Також він вважає, що експерт має діяти не з «позиції сили», а з позиції конструктивного партнера заявника. Він також поділився, що час від часу переглядає свої попередні коментарі у світлі реалізованих проєктів:

«Я для себе ще відкрив поняття довгострокових результатів фінального коментаря, коли відкриваєш свої коментарі за 2021-2022 роки і порівнюєш з реалізованим проєктом...»

Це свідчить про глибоке усвідомлення впливу оцінки не лише на результат конкурсу, а й на розвиток заявника.

2 Як дати заявнику відчуття справедливості – навіть якщо його проєкт не підтримали?

Каріна Дорошенко окреслила важливий – і часто недооцінений – аспект експертного оцінювання: емоційне сприйняття результатів тими, хто не отримав підтримки. На її прикладі програм підтримки проєктних ініціатив ветеранів видно, що навіть при дотриманні процедур відчуття несправедливості виникає як реакція на відмову, а не як оцінка обґрунтованості рішення. Це відчуття, за її словами, є глибоко особистим і загостреним – особливо в середовищах, які мають досвід вразливості (зокрема, ветерани).

«...ветерани більше відчують цю несправедливість, і навіть там, де її немає, відчуття загостреної справедливості, воно завжди буде присутнім».

Водночас вона вказує і на роль спільноти у подоланні цієї емоційної напруги: публічний захист, обговорення проєктів між учасниками програми, взаємна підтримка – усе це допомагає сформувати середовище, де рішення сприймаються не як вирок, а як точка зростання.

«...ветеран, який зараз не отримав грант, [може почути]: “Дивись, ну правда, експерти тобі хотіли от А, Б, В допомогти, зверни увагу... Ти покращиш заявку – і в тебе вийде”».

Цей приклад свідчить про потребу не лише в якісному фідбеці від експертів, але й у комунікаційних інструментах підтримки для заявників – особливо в програмах, де аудиторія емоційно вразлива або перебуває в стані післятравматичного досвіду.

Євген Гомонюк також висловився щодо питання справедливості.

«По-перше, хочу сказати, взагалі практика УКФ надавати фінальні коментарі є унікальна, тому що більшість донорів не дають такої можливості. [...] І це, насправді, дуже класне благо для заявників – працювати над помилками. Тобто, виправити і подати цю ідею, цей проєкт наступний раз».

Крім того, експерт наголошує, що багато критики експертних оцінок – це прояв зацікавленості в системі, а не її дискредитації:

«По-перше, хочу сказати, взагалі практика УКФ надавати фінальні коментарі є унікальна, тому що більшість донорів не дають такої можливості. [...] І це, насправді, дуже класне благо для заявників – працювати над помилками. Тобто, виправити і подати цю ідею, цей проєкт наступний раз».

Це свідчить про потребу комунікаційної роботи навколо коментарів та результатів оцінювання, що також є частиною процесу забезпечення довіри та справедливості.

Леся Островська-Люта у продовження цієї думки додала, що довіра до інституції проявляється не у відсутності критики, а у формі цієї критики. Якщо заявники ставлять під сумнів окремі висновки експертів, а не всю систему оцінювання – це свідчить про її життєздатність і авторитет.

«Коли критикують експертний висновок конкретний, мені видається, що це ознака успіху інституції. Тому що в такому разі є довіра до всього процесу, який відбувся в інституції, але конкретний експерт нас може не вдовольняти»

3 Як має виглядати «ідеальний» коментар? Як структурувати експертний висновок, щоб забезпечити його інформативність?

Олена Охріменко висловила позицію заявників, з якої видно інше — ніж експертне — бачення якості коментарів. Її головний акцент полягає у тому, що коментар має бути пропорційним до оцінки: якщо проєкт отримує високі бали — коментар може бути стислим, але якщо бали низькі — заявник має право очікувати детального, обґрунтованого фідбеку, який пояснює причини такого рішення. Вона фактично закликає до більшої відповідальності за негативне рішення та потребу усвідомлювати свою відповідальність перед заявниками — не лише як формальність, а й як етичну позицію:

«Коли вони йдуть бути експертами, в них є ця відповідальність перед заявниками. І ця відповідальність формується саме через навчання бути експертом і використання Методики».

Пані Олена також підкреслює різницю у сприйнятті коментаря заявником та експертом. Для заявників фінальний висновок — це акт комунікації, який формує довіру або розчарування. Як заявниця вона прямо говорить, що найбільше обурення викликають саме поверхневі або формальні коментарі, які не відповідають суті проєкту:

«Мені простіше визнати, що інші проєкти достойні [...], ніж читати коментарі, які не стосуються конкретно мого проєкту».

Загалом, учасники дискусії зійшлися на думці, що ідеальний експертний коментар: структурований, персоналізований, обґрунтований і конструктивний, з повагою до авторського бачення заявника.

Окремий блок виступу Лесі Островської-Лютої стосувався структурних проблем у сфері культури, зокрема — якості управління і ставлення до працівників у культурних інституціях. Вона назвала культурні установи «одними з найгірших роботодавців».

Цей коментар викликав значний резонанс серед аудиторії, оскільки звернув увагу не лише на оцінювання проєктів, а й на системні виклики в самій галузі. За її словами, заявники, подаючи проєкти, часто змушені «заклеювати дірки»— компенсувати те, чого не дає власна інституція: безпеку, сталу оплату, професійний розвиток.

«Для того, щоб це покращити, вам потрібно дуже добре функціонуюче в економічному сенсі поле культурних інституцій і незалежних ініціатив. Аби там люди роками працювали, напрацьовували експертизу, могли залишатися там з суто економічних причин і тоді повертати свою експертизу назад. Але ви всі чудово знаєте, які наші реалії. Ми в досить скрутних умовах всі, навіть ті, хто мають, можливо, найліпші умови в цьому полі. Це теж відповідь на питання про якість заявок. Як покращувати якість заявок? Нам потрібні стабільно працюючі інституції, які мають людей, котрі там залишаються, можуть удосконалювати свої вміння і навички та відповідно писати ці заявки. Чи ми маємо такі можливості? Дуже часто ми їх не маємо. Ми знаємо, це моя теза останні три роки на нашій сцені, в нашому полі, в полі культури, наші інституції публічні і громадські є жахливими роботодавцями. Особливо публічні інституції. Це просто системно жахливі роботодавці.

Відповідно, маєш людей, які цих роботодавців полишають. І не напрацьовується вся ця експертиза».

Також, Олеся Островська-Люта підкреслила, що до експертної роботи в УКФ мають залучатися ті, хто розуміє не лише “ідеальну картинку”, а й реальні умови праці в секторі — брак ресурсів, людське вигорання, фрагментованість команд. Експерт має не лише оцінити “як має бути”, а й відчувати, в яких обставинах ця заявка була створена.

Після основного блоку обговорень, у присутніх була змога поставити питання спікерам.

Руслана Бровицька, експертка сектору аудіовізуального мистецтва, поставила колегам ключове питання: «Яким ви бачите ідеального експерта, його портрет?»

Це запрошення до осмислення ролі експерта викликало низку глибоких, концептуальних і практичних відповідей.

Каріна Дорошенко прокоментувала це так:

«Для мене експерт – це та людина, яка перш за все за себе бере відповідальність. Чи я можу відповісти за свій коментар, кожен бал, щоб мені потім було, що відповісти [...] не вони [установи-грантодавці] мають мене прикривати як експерта, а я готова відповісти. І мені дуже хочеться, щоби пул експертів міг стояти стіною за Українським культурним фондом і відповісти за кожен свій бал».

Вона також підкреслює, що експерт повинен підсилювати репутацію інституції, а не тягнути її вниз.

Станіслав Литвинов додав також, що:

«Ідеальним бути неможливо, але можна вдосконалюватися і покращуватися. Ідеальний експерт – це експерт, який, очевидно, в силу своєї практичної діяльності сам не стоїть на місці. І як експерт теж розвивається з року в рік і вдосконалює свої навички».

Цей підхід наголошує, що експерт – це не статус, а постійний розвиток і саморефлексія.

Відповідаючи на питання Руслани Броновицької, модераторка зустрічі **Наталія Кривда** висловила найширше бачення ролі експерта – не лише як фахівця, а й як агента суспільних змін. У її словах експертиза постає формою соціального служіння:

«Я прям знаю, чому я хотіла би, щоб в експерти прийшли якісні люди. Тому що якісна експертиза, всі це знають, повторюємо як мантру, впливає на якість проєктів і це все формує культурний ландшафт України. Я хочу жити в країні, де цей культурний ландшафт прекрасний, насичений, ефективний, наповнений. І якщо я таким чином можу на це вплинути, то я вбачаю в цьому свою соціальну відповідальність».

Цей підхід задає етичну рамку всій дискусії:
експерт – не лише той, хто оцінює, а і той, хто співвідповідає за якість культури і майбутнє країни.

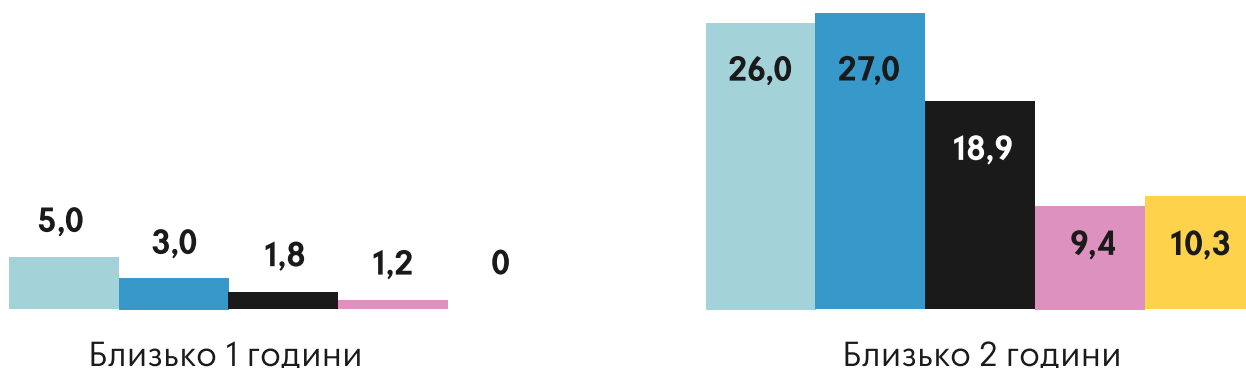
Опитування експертного середовища 2025

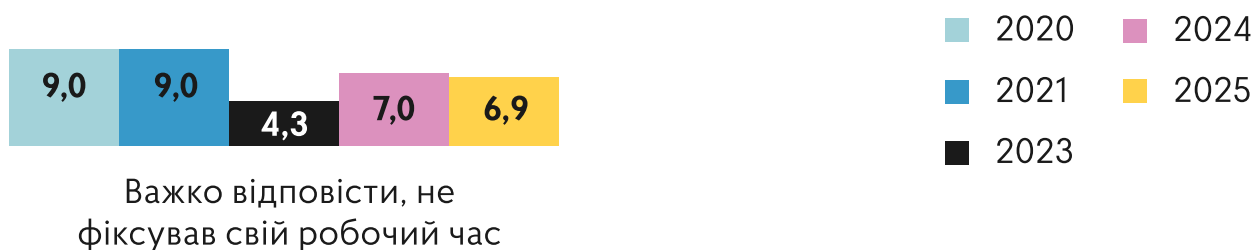
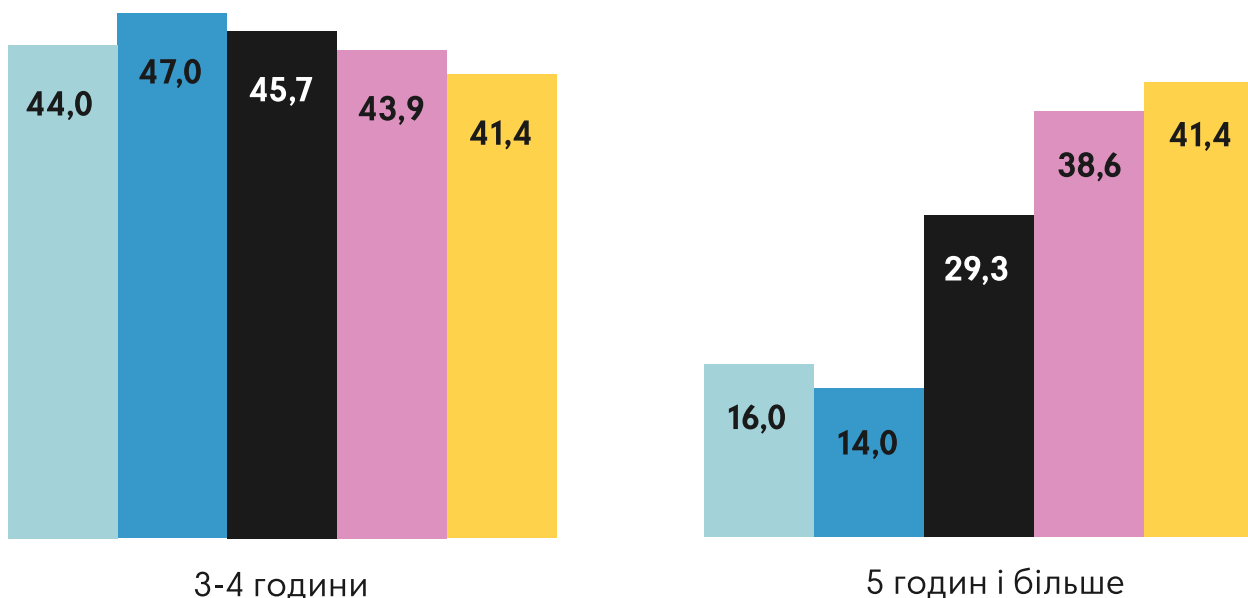
У період з 1 травня по 1 червня 2025 року проводилося опитування експертів експертних рад Фонду за підсумками експертного оцінювання грантового сезону 2025 року. У опитуванні взяли участь 145 експертів.

За результатами опитування середня тривалість опрацювання одного аплікаційного пакету проєктної заявки залишається незмінною протягом п'яти років, а саме 3-4 години.

Варто зазначити, що порівняно з 2024 роком немає експертів, які витрачали на оцінювання одного проєкту близько 1 години. Незначно збільшився відсоток експертів, які оцінювали заявку близько 2-х годин. І на 2,8% зросла кількість експертів, яким на оцінювання необхідно більше 5-ти годин.

Скільки годин у середньому ви витрачали на оцінювання однієї заявки?, %

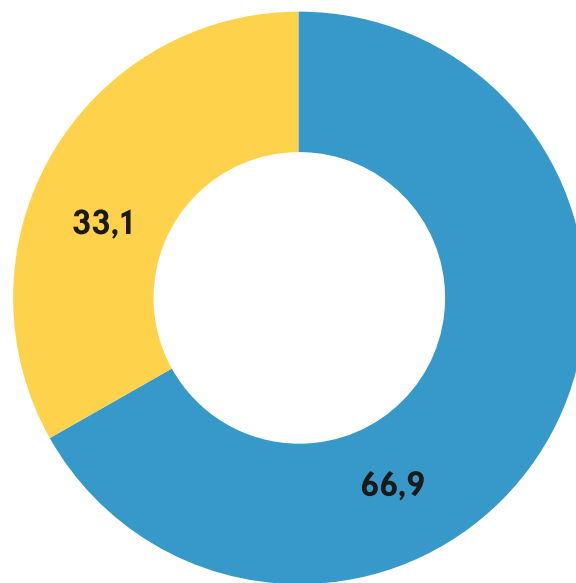
На інфографіці відображені основні труднощі, з якими зустрічалися експерти під час експертного оцінювання. Серед основних викликів для експертів — використання заявниками штучного інтелекту, залучення професійних грантрайтерів, а також невідповідність проєктів заявленим цілям, ЛОТам і секторам.

Труднощі, з якими стикались експерти, під час оцінювання, %

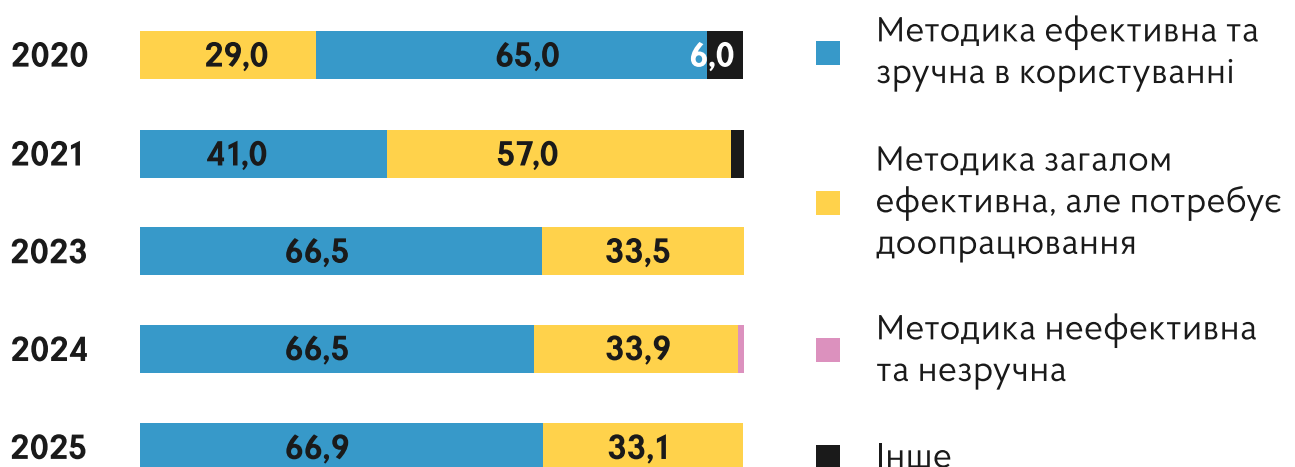
Використання заявником штучного інтелекту	Проекти не відповідали цілям і пріоритетам програми	Продукти проєкту не відповідали заявленому сектору
29,7	29,0	22,1
Використання заявником послуг грантрайтерів	Проекти не відповідали заявленому ЛОТу	
26,9	26,2	

Під час опитування Фонду було важливо отримати зворотній зв'язок від експертів щодо удосконаленого експертним відділом фінального коментаря та з'ясувати, як експерти оцінюють ефективність Методики експертного оцінювання. Треба відмітити, що за останні п'ять років у 2025 році – найвищий відсоток задоволеності експертів Методикою експертного оцінювання, що свідчить про адаптивність і актуальність підходів Фонду.

Ефективність Методики експертного оцінювання

Динаміка оцінки Методики 2020-2025, %

Ще одна важлива тема, порушена в опитуванні, – це використання штучного інтелекту в роботі експертів. Майже 65% експертів виступають категорично проти використання інструментів штучного інтелекту під час формування фінального коментаря. Водночас 29% – вважають можливим використання ШІ за певних умов.

При цьому під час навчальних вебінарів експертний відділ неодноразово наголошував, що використання ШІ під час написання експертних висновків не допускається.

Використання штучного інтелекту в експертному оцінюванні, %

Щодо оцінки вимог до структури фінального коментаря, то найменший відсоток задоволеності отримала вимога щодо мінімального обсягу фінального коментаря. Важливо зазначити, що встановлений об'єм – 400 слів – є оптимальним для висвітлення та аналізу усіх чотирьох розділів фінального коментаря (приблизно 100 слів на один розділ). Також це дозволяє заявникам та співробітникам Фонду під час переговорних процедур чітко сформулювати зауваження та шляхи покращення кожного проєкту. Переважна більшість експертів задоволені логічністю, структурованістю, зручністю та зрозумілістю структури фінального коментаря.

Наскільки ви задоволені структурою фінального коментаря за наступними параметрами, %

Логічність, структурованість

Зручність, зрозумілість

Обсяг мінімального коментаря

- Дуже задоволений ■ 4 ■ 3 ■ 2
- Зовсім незадоволений ■ Важко відповісти

Усталеною практикою Фонду є опитування заявників після експертного оцінювання. Опитування заявників було здійснено в період з 21 лютого по 17 травня 2025 року. Участь в опитуванні взяло 98 респондентів. Варто зазначити, що показники, отримані при вибірці менше 100, не є стійкими і повинні розглядатись як гіпотетичні.

Заявникам також було поставлено питання про фінальний коментар експерта. Переважна більшість заявників (64,3%) зазначили, що експертний висновок дозволив поглянути на проєкт «зі сторони» та зважено оцінити його переваги та недоліки.

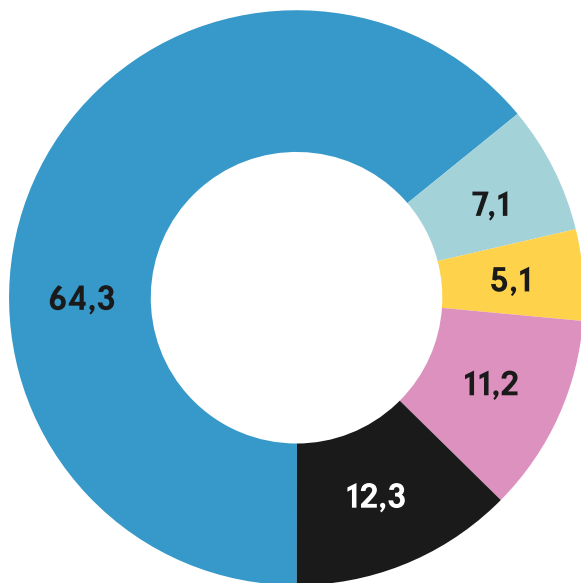
Невелика частина опитуваних (12,2%) вказали, що коментарі містять опис лише переваг, без акценту на недоліках, або навпаки — про недоліки написано, а про переваги забули.

Інша ж частина заявників (11,2%) відповіла, що коментарі були недостатньо інформативними або не давали можливості глибше проаналізувати проєкт.

Ці дані підкреслюють, що детальний і збалансований фінальний коментар залишається однією з найбільш цінних частин роботи експертів.

Висвітлення сильних та слабких сторін проєкту у фінальному коментарі, %

Зворотній зв'язок від заявників

- Так, експертний коментар дозволив поглянути на проєкт «зі сторони» та зважено оцінити його переваги та недоліки
- Так, зрозуміло, які недоліки проєкту, але не зрозуміло, які переваги
- Так, зрозуміло, які переваги проєкту, але не зрозуміло, які недоліки
- Ні, експертний коментар не дає можливості зрозуміти це
- Інше

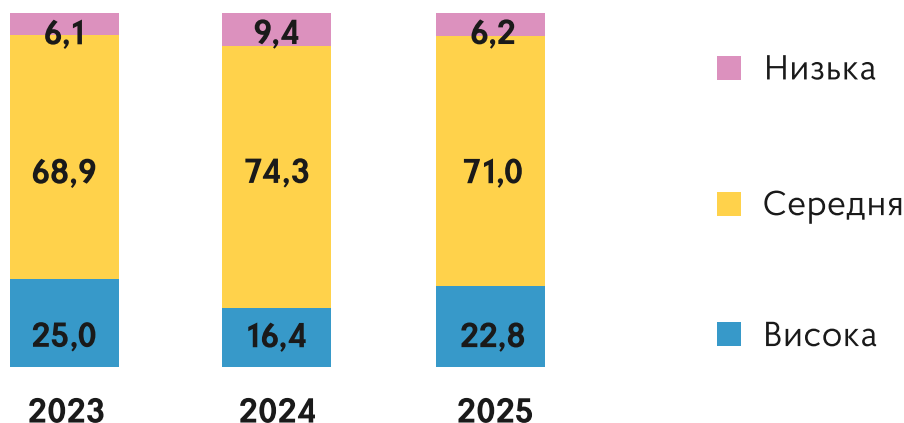
Під час аналізу отриманих відповідей від заявників було проведено порівняння щодо рівня задоволеності фінальним коментарем у розрізі п'яти років. Позитивним є той факт, що задоволеність фінальним коментарем зросла до 64,3% порівняно із 53,2% за 2024 рік. Це вказує на зростання довіри заявників до процесу оцінювання та позитивне сприйняття наданого зворотного зв'язку.

Рівень задоволеності заявників фінальним коментарем у розрізі 5-ти років

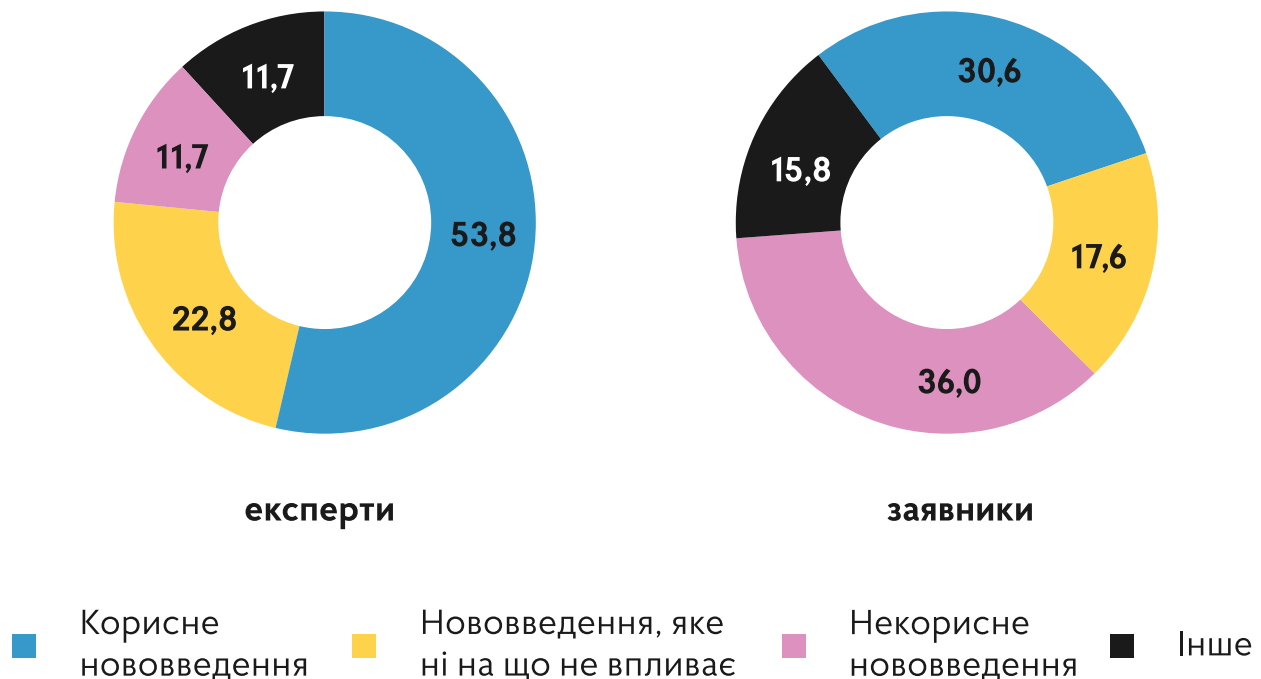
За результатами опитування експертів зазначимо, що у 2025 році в порівнянні з 2024 роком збільшилася кількість заявок високої якості, натомість зменшилася кількість заявок середньої та низької якості.

Якість проєктних заявок, %

Одним із важливих нововведень у грантовому сезоні 2025 року було обов'язкове співфінансування для деяких програм та ЛОТів. Опитування заявників показало різне сприйняття цієї зміни: для багатьох заявників це стало стимулом для відповідальнішого планування бюджету, проте окремі респонденти зазначили, що механізм співфінансування потребує додаткових роз'яснень.

Нововведення щодо обов'язкового співфінансування, %

Окремо варто зазначити, що у 2025 році кількість звернень від заявників щодо оцінювання експертами проєктних заявок залишається стабільно малою в порівнянні з попередніми грантовими роками. Це вказує на покращення комунікації Фонду з заявниками, зокрема тлумачення процедури експертного оцінювання та формування рейтингового балу.

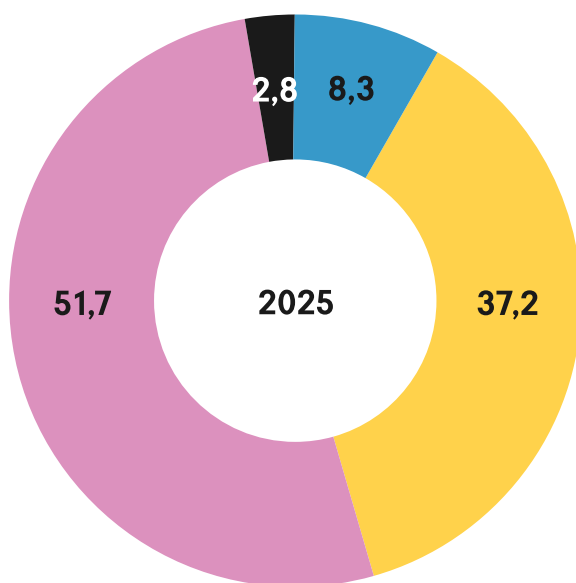
Попри це, все ж варто виділити основні теми звернень заявників до Фонду після експертного оцінювання:

- заявники зазначають про кардинально різні відгуки в одній проєктній заявці щодо збалансованості та відповідності кошторису і робочого плану;
- деякі заявники вказують, що коментар експерта демонструє неповноту розгляду аплікаційного пакета (наявність/відсутність додатків, твердження про відсутність певної інформації, яку насправді було зазначено заявником, тощо).

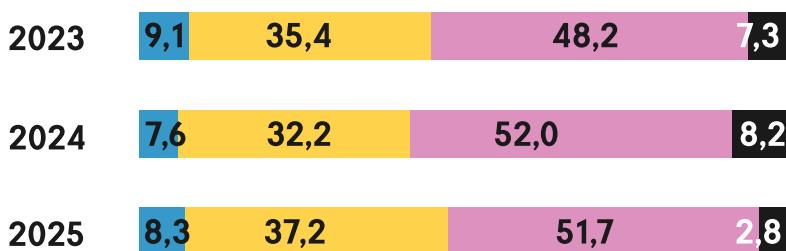
Порушені у зверненнях проблеми мають тривалий характер і були винесені на обговорення в рамках панельної дискусії: «Експертне оцінювання без травм: довіра між заявниками та експертами».

У 2025 році порівняно з 2024 роком незначно зменшилася кількість експертів, які виступають за підтримку дотримання принципу анонімності експертних висновків (51,7% та 52% відповідно).

НЕ анонімність експертних висновків (експерти)

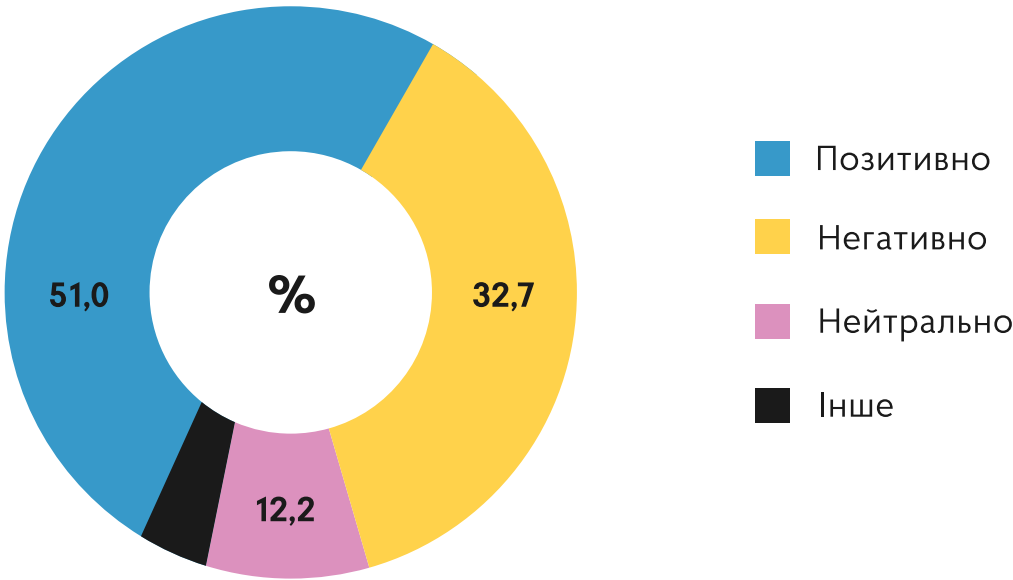
Динаміка 2023-2025, %

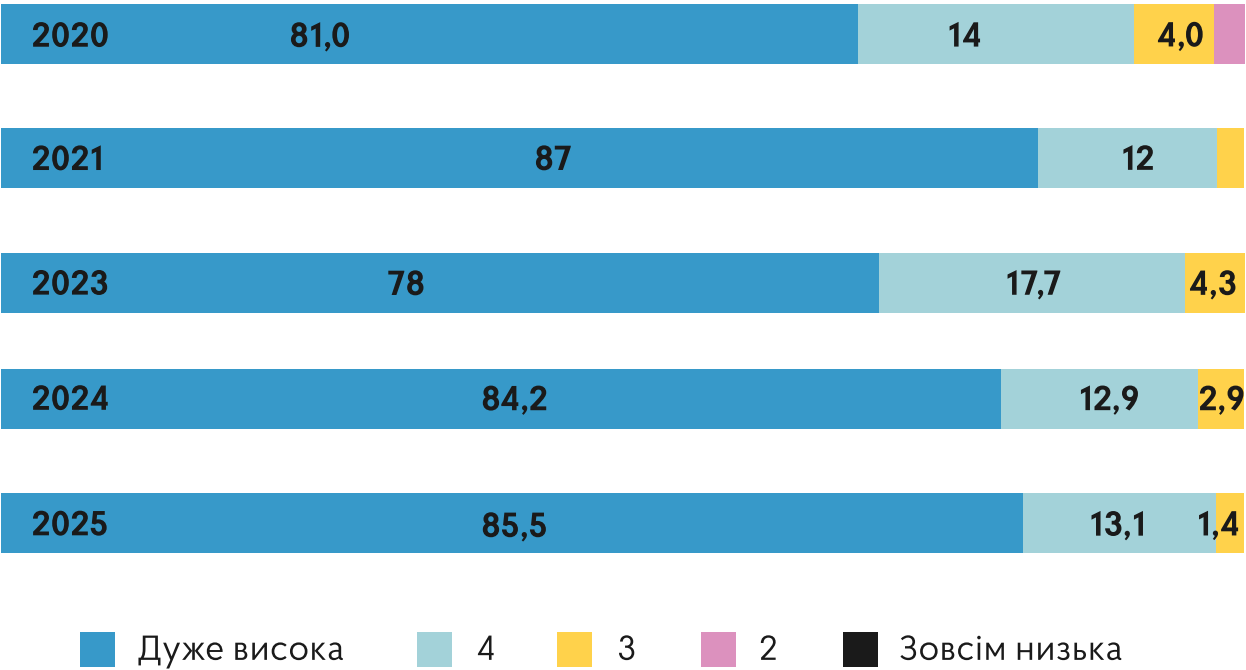
■ Позитивно ■ Негативно ■ Нейтрально ■ Важко відповісти/інше

Натомість 51% заявників Фонду позитивно ставляться до скасування анонімності експертних висновків. Для забезпечення комфорту та уникнення публічного тиску на експертів Фонд продовжує підтримувати анонімність оцінок.

НЕ анонімність експертних висновків (заявники)

Обов’язковим питанням опитування є рівень якості комунікації з експертним відділом Фонду. Порівняно з 2024 роком, відсоток задоволеності якістю такої комунікації зріс. Згідно з аналітичними даними, у 2025 році цей показник посідає друге місце серед найвищих значень за останні п’ять років, що свідчить про стабільне покращення взаємодії між експертами та експертним відділом.

Персональний рейтинг експерта

У межах підготовки щорічної звітності щодо підсумків роботи експертів, а також задля забезпечення прозорості та ефективної системи формування складу експертних рад важливим є визначення персонального рейтингу для кожного з експертів.

Критерії для визначення персонального рейтингу експерта включають 5 розділів та 31 критерій відповідно до Додатку 2 Положення про Комісію з добору та організації роботи експертів експертних рад Українського культурного фонду, затвердженого наказом Фонду від 25.11.2024 № 100.

У грантовому сезоні 2025 року оцінювання проєктних заявок здійснювали 184 експерти.

Оскільки обрання експертів експертних рад Фонду здійснюється строком на два роки, цього року маємо можливість порівняти показники персонального рейтингу експертів, які здійснювали оцінювання в період 2024-2025 грантових років.

Варто відзначити зростання показника, що відповідає рівню «у повній мірі виконані усі критерії розділу» та становить 30% у 2025 році в порівнянні з 25% у 2024 році. Можемо припустити, що досвід експертного оцінювання попереднього року мав позитивний вплив і підвищив якість експертної роботи. Спостерігаємо покращення показника, що відповідає рівню «частково виконані критерії розділу», з 61% у 2024 році до 58% у 2025 році. Відсоток експертів, що відповідають рівню «відзначено вагомі та систематичні порушення критеріїв розділу», має також позитивну динаміку до зменшення та складає 12% у 2025 році в порівнянні з 14% у 2024 році.

Аналіз окремих розділів персонального рейтингу експерта демонструє покращення показників розділів «Методика експертного оцінювання», «Терміни експертного оцінювання» та «Комунікація» в порівнянні з показниками 2024 року. Показники розділу «Фінальний коментар» залишаються приблизно на тому ж рівні, що і минулорічні. Водночас відзначаються незначні погіршення показників розділу «Доброчесність.»

Звертаємо увагу: під час визначення персонального рейтингу експерта Комісія не аналізує зміст та аргументацію експертного висновку, а здійснює перевірку відповідності діяльності експертів процедурі експертного оцінювання, чинній нормативно-правовій базі, а також встановленим процедурам і правилам Фонду.

Аналіз секторів культури та мистецтв

всього оцінювання здійснювали 184 експерти	всього оцінювали експертів в секторі	у повній мірі виконані усі критерії розділу	частково виконані критерії розділу	відзначено вагомі та систематичні порушення критеріїв розділу
візуальне мистецтво	15	5 експертів / 33%	9 експертів / 60%	1 експерт / 7%
аудіальне мистецтво	24	6 експертів / 25%	15 експертів / 63%	3 експерти / 12%
аудіовізуальне мистецтво	37	11 експертів / 30%	21 експертів / 57%	5 експертів / 13%
перформативне та сценічне	22	5 експертів / 23%	15 експертів / 68%	2 експерти / 9%
культурна спадщина	38	13 експертів / 34%	20 експертів / 53%	5 експертів / 13%
літературна справа	20	7 експертів / 35%	11 експертів / 55%	2 експерти / 10%
культурні та креативні індустрії	28	8 експертів / 28%	15 експертів / 54%	5 експерти / 18%
Оцінювали всього	184	55 експертів / 30%	106 експертів / 58%	23 експерти / 12%

Аналіз розділів персонального рейтингу експерта

всього оцінювання здійснювали 184 експерти	у повній мірі виконані усі критерії розділу	частково виконані критерії розділу	відзначено вагомими систематичні порушення критеріїв розділу
1. Добросовісність	158 експертів / 86%	22 експертів / 12%	4 експерти / 2%
2. Методика експертного оцінювання	89 експертів / 48%	82 експерти / 45%	13 експерти / 7%
3. Фінальний коментар	29 експертів / 16%	120 експертів / 65%	35 експертів / 19%
4. Терміни експертного оцінювання	137 експертів / 75%	39 експертів / 21%	8 експерти / 4%
5. Комунікація	104 експертів / 56%	64 експертів / 35%	16 експертів / 9%

